

tovanja muzeologa, stručna putovanja po zemlji i inozemstvu.

Utječući direktno i na mijenjanje muzejske optike, vrijeme će to najbolje pokazati, A. Bauer je zadržao i vjeru, nasuprot tendencijama suprotnog smjera, u nezamislivost društva bez muzeja, argumentirajući je riječju i glasom, paralelno unoseći i brojna nova gledanja na interpretaciju muzejskog materijala, prisutna u današnjim saznanjima novog muzeološkog senzibiliteta.

U razdoblju brojnih promjena kulturnološkog okvira potkraj pedesetih godina na muzejskom sektoru, promjena koje brojne pojave inovacija ali i ličnosti relativiziraju, A. Bauer jasno i određeno koncipira, inicira i osnutak Muzejskog dokumentacionog centra, proširujući mu ubrzo djelatnost i na usku suradnju s postdiplomskim studijem muzeologije, koji je u okviru Centra za studij bibliotekarstva, dokumentacije i informacijskih znanosti Referalnog centra Sveučilišta u Zagrebu realiziran 1966/67. godine. MDC je tako postao i polazište za daljnji rad i unapređenje muzeologije i npose za difuziju muzeoloških spoznaja i njezine primjene u praksi. Mentor, voditelj PDS-a za muzeologiju i predavač generacijama muzealaca, dr Bauer je doista i pripremao čitav naraštaj muzeologa. I ako doista kao voditelj i predavač teži stalnom usavršavanju svojih studenata, onda se ti i takovi potencijali i diferenciraju u srazmjeru sa snagom kojom se kao značajni i nameću.

Težio je, što nadahnuto i dalje čini, i afirmaciji naših muzeja i muzeologije i na širokim putovima »evropske muzeologije«. Brojna su njegova studijska putovanja, predavanja, sudjelovanja u radovima međunarodnih simpozija i kongresa, pripreme i realizacije brojnih izložaba.

Od godine 1931. do danas i na polju publicističnog rada teče Bauerova riječ u područja arheologije, povijesti umjetnosti i muzeologije. Više od stotinu publiciranih i nepubliciranih rukopisa doprinosu ne samo općoj izgradnji suvremenijeg poimanja muzeologije u nas već i afirmaciji muzejske djelatnosti Jugoslavije i izvan naših granica.

Zaustavljeni brojnošću prijedloga, elaborata, koncepcija i scenarija postava brojnih muzeja, galerija i zbirki u nas, treba još naglasiti da je dr Bauer i u takvim radovima uspostavljao i trajnu i ljudsku suradnju na svim nivoima muzejske djelatnosti. U stalnom okružju suprotnih mišljenja i htijenja, izboriti se i još uvijek tu borbu istrajavati — za nove institucije, publikacije, za

edukaciju muzejskog kadra, za daljnje i dublje proučavanje muzeoloških problema, dostajalo bi i za pohvalu ovom pojedincu. Nemirom produktivca dr Bauer dosiže u nas jedinstvene rezultate, istodobno gradeći i onu toliko nužnu zainteresiranu i zaintrigiranu društvenu atmosferu oko muzeja, a kao inicijator, iako već i djelima dokazan, on je i onaj kreativac bez čijeg imena ne može otpočeti rasprava o razvoju muzeologije u nas.

Razgovor s dr Antunom Bauerom

Tomislav Šola

Muzejski dokumentacioni centar, Zagreb

Vaše bogato 50-godišnje iskustvo muzejskog radnika i muzeologa teško je sažeti u kratko pitanje. Ipak, recite što vidite kao sukus tog dugogodišnjeg rada?

Ono što mi se čini najvažnijim istaknuti i što mi predstavlja najveće zadovoljstvo jest činjenica da je muzeologija, kao znanstvena disciplina, dobila samostalnan naučni status. Znao, događalo mi se često da su me kolege, direktori muzeja, pitali: »Dobro, što ti je to — muzeologija?« Godine 1954. bio sam u Beču sa starim profesorom Löhrom, koji je, unatoč podmaklim godinama, bio počasni profesor muzeologije na Filozofskom fakultetu bečkog sveučilišta. U tim svakodnevnim sastancima zamolio me da u njegovom seminaru održim jedno predavanje, — podnesem referat o stanju muzeja i muzeologije kod nas. Ja nisam znao da je to seminar koji se svake posljednje srijede u mjesecu održava za najširi auditorij. Došli su brojni muzejski radnici. Na moje predavanje koje je trajalo kojih 50 minuta bilo je još dva sata diskusije. To je bila, zapravo, moja prva afirmacija u svijetu. Kako je bila stogodišnjica Akademije, bilo je prisutno mnogo muzejskih radnika s cijelog njemačkog jezičnog područja. Kad sam se vratio natrag, jedan profesor koji je nekoliko dana ranije na istom fakultetu, na sličnom seminaru, ali unutar svoje specijalizacije, držao predavanje, rekao mi je: »Držao sam predavanje na toliko fakulteta na raznim stranama, a nikad nisam čuo ništa o nekoj muzeologiji!«; — zaprepastio se da sam na tom istom fakultetu na ka-

tedri za muzeologiju imao i ja referat na temu muzeologije. Zahvaljujući tim razgovorima, isti je profesor postao jedan od pobornika muzeologije, shvatio je što to jest, a, doista, tako sam »probijao led« ne kod nekolicine nego kod više desetaka muzealaca. Objavljao sam im što je to muzeologija i zašto je muzeologija tema koja bi trebala biti okosnica za rad u muzejima.

Jer, jedno je biti stručnjak — arheolog, na primjer, a posve drugo je biti muzealac-arheolog, koji će misiju muzeja, preko svoje struke, prenositi u društvo. A, — to je bilo jako teško dokazati.

Mislite li, dr Bauer, da ste svojim djelovanjem definitivno uspjeli dokazati postojanje i potrebu muzeologije?

Šakljlivo pitanje. Još uvijek ima muzealaca koji su strogo i isključivo opredijeljeni za svoju stručnu tematiku: arheolog na arheologiju, etnolog na etnografiju itd., a ne na misiju te svoje znanosti u društvu. Jer, znate, nije sporno da li jedan arheolog treba biti arheolog, ali muzej treba, u strukturi svojih kadrova, imati ne samo arheologe nego i one koji će tu arheologiju plasirati u potrošačko društvo. Kao što jedna proizvodna organizacija ima one koji proizvode i one koji plasiraju, tako i muzej treba, kao što muzeji u svijetu i rade, imati stručnjake od kojih jedni rade na jednom zadatku, a drugi na drugom. Jedan su kadar oni muzealci koji rade na stručnoj problematici, na stručnoj i naučnoj obradi građe; to su proizvođači kvalitete koju će pedagoški kadar u muzejima, usmjeren na javno djelovanje muzeja, prenositi u društvo. To je bitno. A, do toga mi još uvijek nismo došli. Kod nas je muzejska pedagogija problem u postupku gdje se još ne zna hoće li od toga nešto biti ili ne. Gledajte što su napravili u Sloveniji, — tamo nema niti jednog muzeja u kojem ne postoji muzejski pedagog. A rezultat toga jest da u Sloveniji ima na sto stanovnika 150 muzejskih posjeta. U drugim republikama, za razliku, na sto stanovnika ima 12, 15, eventualno 20 posjetilaca muzeja. Prema tome vidi se što znači muzejska pedagogija u onim ustanovama gdje ti pedagozi djeluju, za razliku od, recimo, naših prilika gdje u muzejima, jednostavno, pedagoga nema. Tu i tamo muzeji imaju pedagoge, a njihovi rezultati pokazuju što pedagog u muzeju znači. U drugim muzejima, gdje je bilo teško izboriti da se odobre sredstva za takvog stručnjaka, takvi stručnjaci su zaposleni, ali ne rade pedagoške poslove nego poslove kus-

tosa muzeja. Time je opet zatajila ona pedagoška funkcija muzeja.

Na vrlo žučljive diskusije o potrebi da muzeji provedu temeljitu reorganizaciju svoga djelovanja da bi izašli iz sadašnje teške krize — u kojoj se nalaze i muzeji u svijetu — odgovorio bih — muzeji ne smiju mijenjati svoje osnovne zadatke rada i djelovanja — jer to je rezon postojanja muzeja. Ali je neminovna potreba i obaveza jedne temeljite nadgradnje ovih zadataka, koji će muzeje plasirati u potrošačko društvo i dati tom društvu ono na čemu će se graditi »posebni interes toga društva za muzeje«.

U tih pedeset godina u kojima, kao najvažniji probitak ističete afirmaciju muzeologije, imali ste i poveći broj inicijativa vrlo djelatnog karaktera, osnivajući muzeje vlastitim donacijama i inicijativama itd. . . .

Mislim da sam najviše učinio s postdiplomskim studijem. Rezultat tog postdiplomskog studija u koji se uključilo više od tri stotine muzejskih radnika, gotovo trećina ukupnog broja muzejskih radnika u Jugoslaviji, jest više od 80 magistarskih radova, dakle naučno obrađenih muzeoloških tema. Uklopili su se mahom mlađi. Ali bilo je i protivnika. To dokazuje da je mlađa generacija prihvatila muzeologiju kao studijsku disciplinu na kojoj se zasniva muzejski rad. Mislim da sam preko tih mladih ljudi najviše pridonio izgradnji muzeologije. To su bile teme koje su mladi muzealci prihvatili na moju sugestiju te sam kolegijalno surađivao s njima. Time sam najviše pridonio; time sam u tematiku muzeja unio one probleme za koje nije bilo interesa, — počevši od sistema inventarizacije, od sistema dokumentacije u muzejima, dokumentacije po pojedinim strukama, za terenske radove, za dokumentaciju o ličnostima, dokumentaciju za lokalitete, arhivsku službu te za studijsku obradu pojedinih sektora rada i djelatnosti muzeja, — sve do uspostavljanja Arhiva za likovnu umjetnost koji su u nizu ustanova pokazali opravdanost svojeg postojanja.

Da li ste vi osobno zadovoljni efektom koji je taj broj stručnjaka svojim postdiplomskim studijem učinio u našoj stručnoj sredini?

Pa, — ne bih mogao reći da jesam. Puno toga je započeto, a nije završeno. Mnogo ih je prihvatilo inicijativu za rad na nekim temama, ali život donosi probleme i ljudi su naprosto izgubili dah, tako da mnoge teme nikad nisu završene. Na mnogim su temama pojedinci radili po 7—8 godina, ali je rad urodio plodom i riječ je o kapital-

nim doprinosima našoj muzejskoj struci ne samo u Hrvatskoj, jer sudjelovali su muzejski radnici iz svih republika. Ja sam na neki način na sebe vezao, moglo bi se reći, stručnjake u svim republikama i pokrajinama; u svim republikama i pokrajinama imam svoje kandidate, svoje magistre muzeologije. Sa svima sam se rastao tako da je naš kontakt završetkom studija još potenciran.

Vi, naravno, niste sami mogli voditi studij koji, kako je zamišljen, zahtijeva rad ekipe stručnjaka.

Da, naravno. Ali, situacija je bila takva da sam se ja mogao sav posvetiti tom studiju, a svi ostali kolege su se tek usput time mogli baviti, tako da su tek parcijalno mogli sudjelovati. Taj je doprinos svakako bio od značenja. Spomenuo bih Čanadiju, Zdenku Munk, Marcela Gorenca, Ivu Maroevića (koji je sad konačno posve prešao na muzeologiju), itd.

Da li smatrate, kad ste već spomenuli dra Maroevića, da će uspostavom postdiplomskog studija muzeologija, a konačno i postdiplomski studij dobiti na težini i efektu?

U to ne sumnjam. Činjenica da je postdiplomski studij bio ona baza na kojoj se habilitirala katedra za muzeologiju i profesor za muzeologiju na katedri u Ljubljani (dr Sergej Vrišer, op. T. Š.). Ta je katedra prva u Jugoslaviji osposobljena za sticanje doktorata. Konačno sam doživio da sam inicirao doktore muzeologije; prvi nam je doktorirao, a za kratko vrijeme ćemo imati još trojicu, a nekoliko njih se to sprema učiniti.

Sami ste spomenuli na početku razgovora da je naša muzejska situacija, sravnjujući je s načelima suvremene muzeologije, po mnogočemu nedozrela. Ne čini li vam se da postoji nerasprijem između činjenice da, s jedne strane, imamo prve doktore muzeologije, a s druge strane da nam je stanje u muzejima nezadovoljavajuće?

Gledajte, lako je tamo gdje se muzeji grade ispočetka i gdje se postavlja jedna koncepcija, jedan princip rada i djelovanja i da se muzeji u taj sistem rada uklapaju. Kod nas je situacija posve drukčija.

Imamo tradiciju od 150 godina muzejske službe, naši su se muzeji sukcesivno izgrađivali u pravcu naučnih ustanova i u toku tog procesa dali kapitalan doprinos u disciplinama kojima su bili okrenuti. Možemo reći da su muzeji izgradili te naučne discipline kojima su se orijentirali. Jasno je da je osnovno područje rada tih muzeja bilo studijski i naučni pristup tematici. Gomilao se materijal, a nije

rastao stručni kadar, i tako se i dogodilo da je mnogo materijala ostalo neobrađeno. Kad smo nakon oslobođenja dobili veliko kadrovsko povećanje, radilo se o kadrovima koji nisu bili osposobljeni za muzejsku službu. Taj je kadar došao u muzeje s izvjesnim zadacima da potencira javno djelovanje muzeja. I opet se dogodilo da je studijski naučni pristup muzejskom materijalu ostao po strani. Unatoč činjenici da je stručna i naučna obrada materijala zakonom deklarirana kao jedan od osnovnih zadataka muzeja, još uvijek se radi o temi jako polemično prihvaćenoj u krugovima muzejskih radnika.

Niste govorili do sada o Vašim inicijativama na uspostavi pojedinih muzejskih institucija, ali postoji jedna koja je muzeološkog karaktera, naime Muzejski dokumentacioni centar . . .

Muzejski dokumentacioni centar smatram svojim najznačajnijim životnim djelom. Zašto? Kad sam upoznao Dokumentacioni centar ICOM-a u Parizu, shvatio sam da je to osnovna baza za jedan studijski pristup radnim zadacima i unapređenju i organiziranom povezivanju u muzejskoj djelatnosti, i bio uvjeren da postoji potreba da se takvo nešto osnuje kod nas. Iz svoje prve faze rada, tamo prije rata, tridesetih godina kad je osnovan Office International des Musées, kao organ Društva naroda, vidio sam koje je značenje taj Ured imao u prvim oblicima zajedništva muzeja koji su bili nosioci prve muzeološke revolucije putem publikacije »Musée«. Drugu revolucije proveo je ICOM oslanjajući se na događaje iz 1968. Na pariškim demonstracijama nošeni su transparenti »Ne trebamo muzeje«, »Spalite Louvre« itd. U toj situaciji u kojoj je afirmacija muzeja bila još uvijek polemička veličina, postavljalo se pitanje da li će muzeji biti u stanju izvršiti potreban preporod, da li će ICOM biti sposoban inicirati promjenu u muzejskoj službi na način koji je bio nužan. Predsjednik ICOM-a u to vrijeme bio je Jan Jelinek, direktor muzeja u Brnu i šef katedre muzeologije. Tada je izvedena reorganizacija ICOM-a i postavljena jedna tematika koja je u ICOM-u bila postavljena kao osnovna tematika u kojoj će ICOM dati svoj doprinos. U toj reorganizaciji ICOM-a neposredno sam sudjelovao s prijedlogom za novu strukturu ICOM-a, što je u cijelosti prihvaćeno. Savjetovanja koja su nakon toga organizirana bila su brojnija i rigoroznija po zahvatu u muzejsku problematiku nego za prethodnih pedeset godina.

Koje su to teme bile inicirane?

Počevši od javnog djelovanja kao prve i temeljne teme, a potom kompleksna tematika muzejske djelatnosti u koju je ušao cijeli niz novih tema, posebno organizirana međumuzejska suradnja u organiziranoj mreži muzeja. — U same muzejske ekspozicije ušao je broj novih tematskih pristupa; muzejska ekspozicija je dobila posve jedan drugi karakter. Doduše već s prvom muzeološkom revolucijom poslije I. svj. rata muzejska ekspozicija doživjela je varijantu tematskog opredjeljenja: izložena je dakle tema, a ne muzejska građa. Prvi muzej koji je to učinio bio je muzej u Bonu, i to 1935. godine, a na to je uslijedila strašna reakcija konzervativnih muzealaca. Poslije II. svj. rata i danas to je jedna tako prihvaćena tema da više i nema muzeja koji će postavljati svoju ekspoziciju na bazi prikupljenog materijala, a da tu baza neće biti tema.

Malo smo se udaljili od osnovnog pitanja...

Kad sam 1954, prvi put poslije oslobođenja, bio u Austriji, onda sam preko profesora Löhra i ostalih kolega imao mogućnost konkretnije ući u tu tematiku i problematiku ICOM-a i Dokumentacionog centra ICOM-a. Kad sam radio na zadatku koji sam dobio od Izvršnog vijeća (Sabora SRH, op. T. Š.) »Muzeji u Hrvatskoj«, onda se konstatalo da kod nas u Hrvatskoj nema ni jedne jedine ustanove, nijednog foruma koji bi znali koliko je muzeja u Hrvatskoj i koji bi bili inicijatori unapređenja muzejske djelatnosti koja se razvijala nakon oslobođenja ubrzanim tempom. Prvi podaci i prvi popis muzeja skupio sam ja upravo radeći na tom zadatku, a ta građa, ta dokumentacija koju sam prikupio po muzejima, postali su mi osnov i nameštali potrebu za stvaranjem jednog takvog muzejskog dokumentacionog centra, koji bi vodio brigu o radu i djelovanju svih naših muzeja i time inicirao unapređenje muzejske djelatnosti. Osim toga, nekoliko godina ranije počeo sam s izdavanjem časopisa »Muzeologija«, ali na moje veliko zaprepaštenje, u krugu muzealaca, izuzev nekoliko pojedinaca, nitko se nije htio založiti da se ta »Muzeologija« tiska, tako da mi nije preostalo nego tiskati je na vlastiti trošak. Namjera mi je bila da tu Muzeologiju kao jednu disciplinu, jednu temu, jednu materiju i građu unesem u muzejski život. Ali, bio sam iznenađen, — za to je postojao interes i izvana. Ja sam »Muzeologiju« slao van i zamjenom za nju dobivao lijep broj publikacija i časopisa. To i ono što sam pokupovao i nabavio za vrijeme svojih putovanja predstavljalo je biblioteku od ne-

koliko tisuća svezaka, koja je onda bila prva i jedina stručna muzeološka biblioteka u Jugoslaviji i baza za studij muzeologije. To je bila osnova kojom sam 1955. inicirao osnivanje Muzejskog dokumentacionog centra. Riječ je o donaciji, jer je dodjeljivanje nekog regresa za taj materijal i značilo kraj takve inicijative. Ja na to naravno nisam niti pomišljao nego sam, kao i ranije i ovaj put, to dao za osnivanje Dokumentacionog centra. Međutim, taj je Centar ostao samo kao deklaracija, a *de facto* počevši od izdavanja »Muzeologije« do nabave publikacija, kompletnih troškova koji su bili vezani za to i za Muzejski dokumentacioni centar — sve sam snosio sam. Tako je bilo sve do 1968. kad je, na neki način, Centar legaliziran.

Vaša briga za funkcioniranje Centra traje još uvijek. Pokazujete to povremenim pošiljkama dokumentacije i stručne literature činjenicom da ste u Centar prošle godine dopremili personalni kompjutor.

U okviru postdiplomskog studija osnovni je zadatak unapređenje muzejske službe putem unapređivanja muzeologije kao naučne discipline. Da bi progres u muzejima bio ostvaren, morali bismo shvatiti da je potrebno ići ukorak s vremenom. Kompjutori danas nisu pitanje budućnosti nego sadašnjosti. Ovaj kompjutor je malen, iako me nije malo koštao, a koristi se u muzejima koji žele imati vlastiti kompjutor za obradu svojih matičnih podataka. Starija generacija još uvijek ne shvaća da je to sadašnjost.

Da se prividno udaljimo od muzeja: htio bih da po svom izboru napravite nekoliko refleksija na temu kolekcionara i kolekcioniranja.

Osnovano je: suradnja muzeja s kolekcionarima. Ono što može jedan kolekcionar napraviti, to nikad ne može napraviti, jedan muzej. Činjenica je da su svi naši muzeji stvoreni na temelju doprinosa kolekcionara; ne znam da je ijedan muzej u nas osnovan po zadatku »odozgo« i da je prikupio nešto što nije osnovano na postojećim zbirka koje su napravili pojedinci. Da nije bilo pojedinaca kao što su Strossmayer ili Mimara, da spomenemo samo neke, danas ne bismo imali muzeje.

U nas je status kolekcionara jako polemičan. Kolekcionari su u našoj sredini doživljavali ono što u kulturnom svijetu nijedan ne bi doživio. To govorim iz vlastitog iskustva, za vlastite donacije. Počev od negiranja vrijednosti do polemichnosti, do izvjesnih insinucija, a da se pritom ne gleda niti što je zbirka, ni što je načinjeno, niti koja je vrijednost, nego se to mimoila-

zi i tako se obezvređuje donacija. To je osnovni problem kod nas.

Da li je to u negativnom skladu s općom situacijom zaštite i čuvanja kulturne baštine u nas?

Sigurno, jer to je dokaz jedne totalne devalorizacije i negacije vrijednosti zbirki. Ako se jedna kolekcija koja ima u svojem sastavu kapitalne vrijednosti kulturne baštine negira, ako se shvati kao sekundarna vrijednost, a primarnim se interesom uzme osoba kolekcionara, to znači da ta sredina nije dorasla da prihvati vrijednosti koje su u toj kolekciji sabrane. Za kolekcionara se zapije stoga što je nečim iskočio iznad primitivne, zaostale sredine. Redovito se radi naime o onima koji nisu po kulturi dorasli onome što je u zbirka sakupljeno. To je jedna teška optužba, ali to mogu tvrditi iz svog vlastitog i iskustva onih koji su isto doživljavali.

Moja prva donacija je bila Gipsoteka. To je onda bila zbirka naše moderne plastike koja je po broju bila veća nego ona princa Pavla u Beogradu. Ja sam uglavnom imao modele u gipsu a ne i kamen i broncu, ali za našu likovnu umjetnost to je bila jedna kapitalna zbirka. Ja sam iz te zbirke napravio jednu ustanovu, koju sam, petnaest godina nakon što sam je stvorio u najveći muzejski prostor u Zagrebu, morao prisilno napustiti. Bio je to prema meni akt »netrepeljivosti« od strane Akademije nauka, a na moje mjesto direktora muzeja došao je nestručnjak. To su činjenice jedne slike stanja. Taj je meni i negirao inicijativu za osnivanje. Tada se i ime mijenjalo u Gliptoteka što je nonsens, jer je neodgovarajući naslov za gipsoteku. Arhiv za likovnu umjetnost je isto tako mojom donacijom postao ustanova Akademije, a i tu se negira moja inicijativa i donacija.

Možete li reći nešto o mogućnostima i potrebama dogovaranja u muzejskoj djelatnosti na razini Jugoslavije.

U »Zborniku« Muzeja revolucije u Sarajevu govorio sam o zadacima Saveza društava muzejskih radnika i samog Kongresa jer to su u nas za sada jedini forumi koji objedinjuju muzejsku djelatnost i njenu problematiku. Oni su jedini u mogućnosti da zajednički iniciraju organiziranu međumuzejsku suradnju i rasprave o pojedinim problemima a to je kod nas prije svega potreba. Najprije vidim nužnost rasprave o zakonodavstvu. Muzejsko zakonodavstvo je u tako očajnoj situaciji da je sramota cijele Jugoslavije. Tu izjavu svakako možete napisati. Zavod za uporedno pravo u Beogradu uspo-

ređivao je sve muzejske zakone u Jugoslaviji i konstatirao da od stotinu i ne znam koliko muzejskih pojmova nijedan pojam nije identično obrađen u svim muzejskim zakonima. Pojmovi su čak i dijametralno oprečni. To je

dokaz da se mi nismo mogli složiti da ono osnovno, Zakone o muzejima ujednačimo i dobijemo ono što trebamo.

A, što biste rekli za kraj ovog razgovora?

Bit će mi ostvaren san kad doživim da se i u Zagrebu mogu promovirati doktori muzeologije: dakle, da i u Zagrebu muzeologija bude ne samo prihvaćena kao naučna disciplina nego da dade dokaz naučnosti i postojanosti.

Pogledi, iskustva i događaji — Viewpoints, Experiences and Events

Jedan kustos u muzeju, ugodna i neugodna iskustva

Jasminka Ćus-Rukonić

Creski muzej, Cres

Raditi na području bogatom spomenicima, kao što su to otoci Cres i Lošinj, za svakog muzejskog radnika predstavlja izuzetnu sreću, veliki izazov, ali istodobno i ogromnu odgovornost. Sreća je u tome što je broj spomenika i njihova raznovrsnost velika, što omogućuje proučavanje i obrađivanje, prezentaciju i slično. Izazov predstavlja činjenica da, eto, jedan čovjek, i to mlad, već odmah na početku dobiva zadatke koje u nekim drugim centrima sigurno ne bi dobio odmah, već nakon nekoliko godina rada, kada stekne potrebna iskustva. Odgovornost u odnosu na cjelokupan muzejski rad i množinu pokretnih i nepokretnih spomenika kulture je ogromna, gotovo nesaglediva. Jer svaki potez, počevši od možda na izgled najbezazlenijeg, kao npr. određivanje prednosti nekog spomenika za restauraciju ili konzervaciju, može imati dalekosežne posljedice, koje jedan čovjek, stalno zasut različitim poslovima, ne može uvijek sagledati, već to gotovo uvijek radi u trku, pa lako dođe i do krive odluke.

Da bi se moglo bolje shvatiti s kojim se sve problemima susreće muzejski radnik na takvom jednom poslu, htjela bih ponajprije nešto općenito reći o radu i djelovanju Arheološke zbirke Osor i Creskog muzeja. Posao i problemi kojim se ovdje bavi samo jedan čovjek, bili bi to u većim centrima zadaci nekoliko specijaliziranih ustanova i čitave ekipe stručnjaka raznih profila.

Arheološka zbirka u Osoru osnovana je 1889. godine, a Creski muzej 1910. godine; Pomorski muzej u Malom Lo-

šinju bio je kratka vijeka od 1950. do 1960. godine. Tijekom tog dugog razdoblja muzeji su preseljavani iz odgovarajućih prostorija na tavan i obratno. Prvi sam kustos koji se na otocima zadržao pet godina; prethodnici su otišli ne napunivši niti godinu dana rada na otoku. Od početka sedamdesetih godina Creski se muzej nalazi u zgradi palače Arsan, a od 1953. godine osorska Arheološka zbirka smještena je u zgradu bivše gradske vijećnice. Zgrade Creskog muzeja i Arheološke zbirke u Osoru bile su djelomice popravljene. Sada bi hitno trebalo obnoviti i drugi dio zgrade Creskog muzeja te ponovo cjelokupnu Arheološku zbirku u Osoru. Creski muzej, osim jedne male neodgovarajuće radne prostorije za kustosa, nema sve nužne radne prostorije, a to su: depot, sanitarije, preparatorska radionica, fotolaboratorij, biblioteka, arhiva i ured za kustosa. Arheološka zbirka u Osoru osim vrlo dotrajalih izložbenih prostorija i lapidarija nema nijednu pomoćnu prostoriju.

Postav Creskog muzeja početkom sedamdesetih godina načinila je dr R. Matejčić u suradnji s akademskim slikarom M. Solisom (zadržan je do danas) a sastoji se od lapidarija, hidroarheološke zbirke, arheološke zbirke, etnografske zbirke, kulturno-povijesne zbirke, numizmatičke zbirke i biblioteke creskih patricijskih obitelji. Trebalo bi pristupiti stvaranju novog, suvremenijeg postava kojim bi bio prezentiran cjelokupni povijesni razvoj grada i otoka Cresa, brodogradnja i brodarstvo Cresa, glagoljica na Cresu, NOB, obitelj Petrić (posebice Frano Petrić) i k tome postojeće zbirke proširiti novim eksponatima i postaviti ih na suvremeniji i funkcionalniji način. Isto tako trebalo bi osposobiti dvoranu za povremene izložbe, kako bi se proširila izložbena djelatnost s povremenim postavama materijala iz fundusa, te omogućilo gostovanje vrijednih izložbi iz drugih muzejskih us-

tanova. Što se pak tiče zgrade Arheološke zbirke u Osoru, nju bi trebalo temeljito popraviti, a postav u cijelosti obnoviti. Sam lapidarij trebalo bi premjestiti na novo, sigurnije i prikladnije mjesto. Prilikom uređenja obje zbirke trebalo bi voditi računa i o suvremenim zahtjevima za čuvanje zgrada i materijala (o postavljanju protuprovalnih i protupožarnih uređaja, a isto tako i teških željeznih vrata sa specijalnim bravama te željeznih rešetki na ponekim prozorima). O otvaranju Pomorskog muzeja u Malom Lošinju i Zbirke Piperata bio bi zacijelo nerealno govoriti, jer se za sada sredstva mogu namaći eventualno za popravak Creskog muzeja i Arheološke zbirke u Osoru.

Tako velika ulaganja bila bi opravdana ponajviše, interesom turista za posjet ovim dvjema zbirkama. Godišnje Creski muzej posjeti prosječno oko 2000 ljudi, a Arheološku zbirku u Osoru 1000. No, 1983. godine, zahvaljujući ugovoru Creskog muzeja s »Brodokomercom« iz Cresa, te RO »Hoteli« iz Rapca, imali smo organiziranu posjetu Creskom muzeju od 11 000 posjetilaca u periodu od svibnja do kolovoza, a u rujnu i listopadu očekuje se još 3000 posjetilaca. Arheološka zbirka Osor je zbog dotrajlosti do daljnjeg zatvorena za publiku. To nas, još više obvezuje da što prije pristupimo popravcima kako bi ugovorili i nove, posebno zimske posjete muzejima, te na taj način, ujedno, nabavili i nužna sredstva. Bez uređenja odgovarajućeg prostora za stalne i povremene muzejske izložbe, bez prostora za rad i depota, nemoguća je prava muzejska djelatnost, pa se stoga stvaranju tih osnovnih preduvjeta za rad sada posvećuje i najveća pažnja. Creski muzej i Arheološka zbirka u Osoru djeluju u okviru Narodnog sveučilišta u Malom Lošinju, a financirani su prihodom redovite muzejske djelatnosti (sve do ove godine bila su to zanemariva sredstva) te od strane